

Rudolf Steiner

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

GA 317

Μετάφραση: Γεράσιμος Ε. Κατραμάδος
(MSc) Anthroposophic Medicine

ΑΝΘΡΩΠΟΣΟΦΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ | ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ WALDORF

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΤΡΑ

Τίτλος: **Θεραπευτική Εκπαίδευση**

Υπότιτλος: Εκπαίδευση για παιδιά με ειδικές ανάγκες

Ομιλητής: Rudolf Steiner

Μετάφραση: Γεράσιμος Ε. Κατραμάδος

Επιμέλεια για την Ευρυθμία: Heike Redelius

Διορθώσεις: Heike Redelius

Επιμέλεια κειμένου: Κυριακή Βουδούρη

Επιμέλεια έκδοσης: Βάλλυ Καλοζούμη

ISBN: 978-960-6830-99-0

Εκδόσεις ETRA© 2022

Ευεργετών 7, Π. Φάληρο, 17563

T: 210 9811753 - www.etra.gr

Κανένα μέρος του παρόντος βιβλίου δεν επιτρέπεται να αναπαραχθεί με οποιαδήποτε μηχανική, φωτογραφική ή ηλεκτρονική διαδικασία ή με τη μορφή φωνογραφικής εγγραφής, ούτε να αποθηκευτεί σε σύστημα ανάκτησης, να μεταδοθεί ή να αντιγραφεί με οποιονδήποτε άλλο τρόπο για δημόσια ή ιδιωτική χρήση -εκτός από τη «θεμιτή χρήση» ως σύντομων αποσπασμάτων που ενσωματώνονται σε άρθρα και κριτικές- χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Αυτός ο κύκλος διαλέξεων που δόθηκε σε γιατρούς και δασκάλους περιέχει έναν εκπληκτικό αριθμό γόνιμων προτάσεων για τη θεραπεία παιδιών με ειδικές ανάγκες. Ξεκινώντας με τις γενικές αρχές της θεραπευτικής αγωγής και τις σχέσεις των τεσσάρων σωματιών του ανθρώπου, ο Steiner συζητά στη συνέχεια συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως: επιληψία, υδροκεφαλία, νηπιοπρέπεια, αδrenoπάθεια, κλεπτομανία, αυτισμός και άλλα. Εδώ ο Steiner παρουσιάζει μια μεγάλη ποικιλία από θεραπείες, αναφέροντας πολλές λεπτομέρειες για την επίδραση τους στα διάφορα όργανα. Οι διαλέξεις αυτές αποτελούν μια από τις σημαντικότερες συνεισφορές του Steiner στη θεραπεία των παιδιών «που χρειάζονται ειδική φροντίδα».

Μεταφρασμένο από στενογραφημένες αναφορές, μη αναθεωρημένο από τον ομιλητή. Η αναθεώρηση έγινε από τη γερμανική έκδοση του 1965 με τίτλο, Heilpädagogischer Kursus (αριθ. 317 της Βιβλιογραφικής Επισκόπησης, 1961).

Σχετικά με τις δημοσιεύσεις των διαλέξεων του Rudolf Steiner

Τη βάση για την ανθρωποσοφικά προσανατολισμένη πνευματική επιστήμη αποτελούν τα γραπτά έργα του Rudolf Steiner (1861-1925). Παράλληλα ο ίδιος από το έτος 1900 ως το 1924 έδωσε πάρα πολλές διαλέξεις, τόσο δημόσιες, όσο και για τα μέλη της αρχικά θεοσοφικής και μετά ανθρωποσοφικής εταιρείας. Ο ίδιος δεν ήθελε αρχικά οι ελεύθερα δοθείσες διαλέξεις να τυπωθούν σε γραπτό λόγο, επειδή όσα ανακοινώθηκαν προφορικά δεν ήταν προορισμένα για γραπτό λόγο. Επειδή όμως πολλές διαλέξεις καταγράφονταν από ακροατές και κυκλοφορούσαν σε γραπτά όλο και αυξανόμενα με ελλείψεις και λάθη, απεφάσισε να βρεθεί μια λύση σ' αυτό. Αυτήν την αποστολή ανέλαβε η Marie Steiner-von Sivers (σύζυγος του Rudolf Steiner). Αυτή ανέλαβε να συγκεντρώσει τα στενογραφημένα κείμενα, να γίνει η απαραίτητη επιμέλειά τους και να εκδοθούν. Επειδή όμως ο ίδιος ο Rudolf Steiner λόγω έλλειψης χρόνου ελάχιστα τέτοια γραπτά μπόρεσε να διορθώσει, ζήτησε στις εκδόσεις όλων των διαλέξεών του, τις οποίες δεν πρόλαβε να διορθώσει, να αναφέρεται η επιφύλαξή του: «Να υποτίθεται ότι τα κείμενα που δεν έλεγξα μπορεί να έχουν λάθη.»

Μετά τον θάνατο της Marie Steiner-von Sivers (1867-1948) ξεκίνησε σύμφωνα με τις υποδείξεις της η έκδοση των απάντων του Rudolf Steiner. Το παρόν βιβλίο αποτελεί μέρος αυτών των απάντων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα του Εκδότη	15
Πρόλογος του Rudiger Grimm	21

Διάλεξη I: 25 Ιουνίου 1924	33
-----------------------------------	----

(αναθεωρημένη από τον *Frank Thomas Smith*)

Η κατανόηση των φυσιολογικών παιδιών βοηθά στην κατανόηση των μη φυσιολογικών και το αντίστροφο. Σωστός τρόπος αντιμετώπισης των συμπτωμάτων. Το μη φυσιολογικό θεωρείται συνήθως ως απόκλιση από το υποτιθέμενο φυσιολογικό. Διάκριση μεταξύ ψυχής και πνεύματος-ψυχής. Η ζωή της ψυχής που σκέφτεται, αισθάνεται και θέλει είναι μόνο μια αντανάκλαση της ανώτερης μόνιμης ζωής της ψυχής που περνάει από επανειλημμένες ενσάρκώσεις και εδρεύει στον οργανισμό του σώματος. Το σύστημα της κεφαλής είναι συνθετικό. Το μεταβολικό σύστημα των άκρων είναι αναλυτικό. Η ανώτερη μορφή σκέψης δομεί τον εγκέφαλο. Η κατώτερη τον χρησιμοποιεί ως ανακλαστήρα (καθρέφτη). Ο μεταβολισμός με τα διαχωρισμένα όργανα είναι η βάση της βούλησης. Το σώμα αλλάζει σε περιόδους επτά ετών. Στην πρώτη περίοδο, το σώμα είναι ένα κληρονομικό μοντέλο. Στη δεύτερη, το κατερχόμενο πνεύμα-ψυχή δομεί νέο σώμα. Στην τρίτη, το παιδί δομεί ένα τρίτο σώμα σύμφωνα με τις γήινες δυνάμεις. Η σεξουαλική ωριμότητα αποτελεί απλώς μέρος της γήινης ωριμότητας. Στο παιδί τα σωματικά όργανα και η αντίστοιχη ψυχική ζωή συνδέονται βαθιά, στον ενήλικα είναι πιο ανεξάρτητα. Λεπτές μορφές ασθένειας. Στα παιδιά τα περισσότερα ελαττώματα βρίσκονται στη θέληση παρά στη σκέψη, της οποίας τα εμφανή ελαττώματα είναι συχνά αυτά της θέλησης. Τα κληρονομικά ελαττώματα είναι συχνά καρμική αναγκαιότητα. Ο άνθρωπος έχει ακριβή γνώση του ανθρώπινου οργανισμού στον πνευματικό κόσμο. Γνώση του γήινου κόσμου απαραίτητη για εκείνη του σώματος στον πνευματικό κόσμο. Γιατί τα παιδιά μπορεί να επιλέγουν ελαττωματικά αντί για υγιή σώματα. Το συγκώτι επιτρέπει τη μετατροπή της σκέψης σε πράξη. Ένας άνθρωπος του οποίου το φιλοσοφικό σύστημα απέκλειε τη θέληση

παρήγαγε έναν παθολογικό γιο χωρίς καμία σύνδεση με το συκώτι.

Διάλεξη II: 26 Ιουνίου 1924

49

Πρέπει να προχωρήσουμε πέρα από τα συμπτώματα. Ένα ειρωνικό άρθρο εφημερίδας σχετικά με την άποψη του Wulffen για τον Schiller. Το πρότυπο σώμα ξεπερνιέται στη δεύτερη περίοδο της παιδικής ηλικίας, σύμφωνα με τη δύναμη του παιδικού Εγώ. Η σκέψη, το συναίσθημα και η θέληση της ψυχής είναι συμπτώματα πίσω από τα οποία βρίσκεται η σκέψη που χτίζει τον εγκέφαλο συνθετικά και τα άκρα-μεταβολισμό αναλυτικά. Οι σκέψεις δεν παράγονται από το σώμα αλλά φέρονται από τον Κοσμικό αιθέρα, από τον οποίο το παιδί τις λαμβάνει συνθέτοντας το δικό του αιθερικό σώμα. Αυτή η ζωντανή σκέψη σχηματίζει τον εγκέφαλο που γίνεται καθρέφτης για τις νεκρές σκέψεις και εκκρίνει τα νεύρα. Στις λεγόμενες διαταραγμένες σκέψεις ο καθρέφτης είναι εκτός λειτουργίας. Ο δάσκαλος πρέπει να τρέφει σεβασμό για τον Κοσμικό αιθέρα. Το αιθερικό του παιδιού διαπερνά το σώμα με διαφορετική ένταση. Ο νόμος ότι κάθε αρχή επηρεάζεται από μια ανώτερη. Αυτό ισχύει μεταξύ δασκάλου και παιδιού. Πώς ο δάσκαλος μπορεί να αναπτύξει το αστρικό του για να επηρεάσει το αιθερικό του παιδιού. Ανάγκη για καλή κρίση. Περιγραφή μιας περίπτωσης ιδιοφυΐας που σε μια μεταγενέστερη ενσάρκωση δεν μπορεί να ενώσει τις αρχές της και εναλλάσσεται μεταξύ λογικής και τρέλας. Η παραφροσύνη διαστρεβλώνει την ιδιοφυΐα. Το ενδιαφέρον και η αγάπη μπορούν να αποκαταστήσουν τον αληθινό ρυθμό. Η εκπαίδευση καθυστερημένων παιδιών είναι παρέμβαση στο κάρμα. Η πορεία της Γεωργίας. Το Γεωργικό Σεμινάριο και η ανάγκη για υψηλή ηθική τόσο στις γεωργικές μεθόδους που υποστηρίζονται εκεί όσο και στη θεραπευτική εκπαίδευση.

Διάλεξη III: 27 Ιουνίου 1924

73

Δυσκολία στην παροχή βοήθειας σε ενήλικες σε σύγκριση με τα παιδιά. Κατά την αφύπνιση, η οργάνωση του Εγώ εισέρχεται άμεσα στις φυσικές δυνάμεις (βαρύτητα) και στις αιθερικές δυνάμεις (άνωση). Συνδέεται πλήρως με τη Γη, το Νερό και τον Αέρα και εν μέρει με τη Θερμότητα.

τητα. Το αστρικό σώμα συνδέεται ιδιαίτερα με το φως (στην πνευματική επιστήμη το «φως» είναι η αντίληψη όλων των αισθήσεων). Αυτό το φως είναι αιθερικό. Ο μηχανισμός του ματιού περιγράφεται σωστά στη σύγχρονη επιστήμη. Η ψυχή και το πνεύμα πιάνουν αυτόν τον μηχανισμό και βγαίνουν από αυτόν προς τον περιβάλλοντα κόσμο. Σε μη φυσιολογικές καταστάσεις, ένα όργανο (π.χ. το συκώτι) μπορεί να περιορίσει αυτή τη δραστηριότητα και να εμποδίσει τη συνείδηση. Αυτό συμβαίνει στην επιληψία. Εάν η ζάλη συνδέεται με την επιληψία, συνιστώνται ασκήσεις για την ισορροπία. Για διαταραχές στο κυκλοφορικό σύστημα πρέπει να τονίζεται το στοιχείο της θερμότητας. Όταν στην επιληψία υπάρχουν ηθικά ελαττώματα, είναι αναγκαία τα φάρμακα. Τα παιδιά γεννιούνται χωρίς ηθική, την οποία πρέπει να μάθουν από το περιβάλλον τους. Ένα παράδειγμα ενός ανήθικου παιδιού. Η διάνοια είναι δικαίως άπληστη, αλλά αυτή η απληστία δε θα πρέπει να εισέρχεται στη σφαίρα της θέλησης. «Συλλογή» και κλεπτομανία.

Διάλεξη IV : 28 Ιουνίου 1924

99

Η συμφόρηση των αστρικών δυνάμεων και των δυνάμεων του Εγώ σε ένα όργανο που συνδέεται με τη συνείδηση οδηγεί σε κρίσεις. Η συμφόρηση σε ένα όργανο που εμποδίζει τη συνείδηση οδηγεί σε πόνο. Αντίθετα, ένα όργανο μπορεί να επιτρέπει στις δυνάμεις του Εγώ και του αστρικού να εκβάλλουν πολύ ελεύθερα και αυτό οδηγεί σε υστερία, η οποία δεν πρέπει να συνδέεται με το σεξ, σε παιδιά πριν από την εφηβεία. Σε αυτή την κατάσταση, το Εγώ και το αστρικό αντιλαμβάνονται πολύ έντονα τον περιβάλλοντα κόσμο και το παιδί γίνεται υπερευαίσθητο. Τότε το ξεδίπλωμα της θέλησης του προκαλεί πόνο, οι ιδέες προκαλούν φόβο και ακολουθεί κατάθλιψη. Η ενούρηση συνδέεται με αυτή την κατάσταση. Ο «πόνος της ψυχής» και η σχέση του με τη διαδικασία του θανάτου. Το άγχος μεταξύ των δασκάλων που προκαλείται από την εκπαίδευσή τους. Η ανάγκη απώθησης του άγχους που συνδέεται με τον «πόνο της ψυχής», προκαλώντας άγχος μιας διαφορετικής ποιότητας, η οποία εδραιώνει το αστρικό σώμα. Σωματική δραστηριότητα για τους επιληπτικούς, σοκ για τον αντίθετο τύπο παιδιού. Εναλλαγή της κατά-

θλιψης και της αίσθησης ευεξίας. Ο δάσκαλος πρέπει να εισέλθει στις αναστολές του παιδιού και να του δώσει κατάλληλα ερεθίσματα και ενθάρρυνση. Η καλύτερη αυτό- εκπαίδευση για τον δάσκαλο.

Διάλεξη V : 30 Ιουνίου 1924

119

Διαφορετική αλληλεπίδραση των τεσσάρων αρχών του ανθρώπου που περιγράφονται για το κεφαλικό και το μεταβολικό σύστημα. Οι εντυπώσεις στο σύστημα της κεφαλής φτάνουν στο αντίστοιχο μέλος στο μεταβολικό σύστημα, ενώ μεταφράζονται ως μνήμες. Η κατάσταση υπό την οποία ο μεταβολικός άνθρωπος δεν μπορεί να διατηρήσει τις εντυπώσεις, πράγμα που οδηγεί σε παγωμένες ιδέες. Η αντίθετη κατάσταση, όταν οι εντυπώσεις απορροφώνται πολύ έντονα και προκαλούν διαταραχές. Οι δύο αυτές καταστάσεις σχετίζονται με την έλλειψη ή την περίσσεια θείου στο λευκωματικό ιστό. Εκπαιδευτική αγωγή για αγόρι διανοητικά απαθές αλλά ευαίσθητο στη θέληση. Η στέρηση ιδεών στο σήμερα και η άσκηση για την ανάπτυξη δημιουργικών ιδεών. Εκπαιδευτική αγωγή για ένα παιδί διανοητικά ενεργό αλλά εξωτερικά απαθές. Η πνευματική κατανόηση των παιδιών θα τα σώσει από τον ψυχαναλυτή. Νοητική αδυναμία και μανία. Θεραπευτική Ευρυθμία για το ίδιο.

Διάλεξη VI : 01 Ιουλίου 1924

137

Ιστορικό περίπτωσης ενός αγοριού στο οποίο η οργάνωση της κεφαλής απέτυχε να ελέγξει το σύστημα των άκρων. Αναφορά στο καθυστερημένο παιδί το οποίο ο ίδιος ο Δρ Steiner εκπαίδευσε. Ανικανότητα στη σύγχρονη εποχή λόγω έλλειψης θρησκευτικού συναισθήματος. Πρέπει να προκληθεί ενδιαφέρον στο αγόρι για κάθε δραστηριότητά του. Η επιμονή των γλωσσικών μορφών. Θεραπευτική ευρυθμία. Τρεις θεραπευτικές μέθοδοι - λήψη φαρμάκων εσωτερικά, ενέσεις και λουτροθεραπεία. Συνταγογράφηση για το συγκεκριμένο αγόρι. Η ανάγκη για χιουμοριστική διάθεση και ενθουσιασμό.

Διάλεξη VII : 02 Ιουλίου 1924

155

Ιστορικό περίπτωσης αγοριού έξι ετών. Η δράση της μητέρας κατά τη δι-

άρκεια της εγκυμοσύνης είχε αποδυναμώσει το αστρικό. Αποσυνθετικές δυνάμεις εκτός τάξης τόσο στον εγκέφαλο όσο και στον μεταβολισμό. Ασκήσεις ομιλίας και θεραπευτική Ευρυθμία. Ιστορικό περιστατικού ενός αγοριού έντεκα ετών. Η αστρική οργάνωση δεν μπορεί να εισέλθει σωστά στο σώμα, ίσως λόγω ανεπάρκειας του «μοντέλου». Αυτό προκαλεί κρίσεις και άλλα συμπτώματα. Η ρίζα, το φύλλο και το άνθος του φυτού επηρεάζουν το κεφάλι, το ρυθμικό και το μεταβολικό σύστημα αντίστοιχα. Η φαντασία αυτού του αγοριού διεγείρεται, δίνοντάς του «ημιτελή» παιχνίδια και ενθαρρύνοντάς το να σμιλεύει μορφές. Το πρώτο αγόρι και πάλι. Η απορρόφησή του με τον ήχο «P». Γι' αυτόν τα μαθήματα πρέπει να φτάνουν σε μια κορύφωση και στη συνέχεια να υποχωρούν, βοηθώντας έτσι το αστρικό να εισέλθει στο σώμα.

Διάλεξη VIII : 03 Ιουλίου 1924

175

Παρουσιάζονται σχέδια ενός αγοριού δώδεκα ετών. Στη συνέχεια, ένα υδροκεφαλικό αγόρι και το κλινικό του ιστορικό. Αιφνίδιος θάνατος του πατέρα του παιδιού. Το αγόρι είναι ακόμη έμβρυο. Λεπτομέρειες για τη μητέρα και το παιδιού. Το αστρικό του παιδιού φέρει χαρακτηριστικά του αστρικού της μητέρας. Το Εγώ δεν αναπτύσσεται στις τελευταίες στιγμές της εγκυμοσύνης. Επιθυμία της μητέρας να κρατήσει το παιδί στη μήτρα. Οι δυνάμεις του πατέρα είναι αδύναμες στο έμβρυο. Το αγόρι αποτελεί παράδειγμα βρεφικής συμπεριφοράς. Επιστροφή στο πρώτο αγόρι, το οποίο φαίνεται φυσιολογικό αλλά είναι κλεπτομανής. Η επινοητικότητα του. Ο σχηματισμός του κεφαλιού του. Ένα γοητευτικό κοριτσάκι με γαλάζια μάτια είναι ένα θειούχο παιδί που κατουριέται την ημέρα αλλά όχι τη νύχτα. Το αδύναμο κεφάλι είναι αποτέλεσμα της κακής όρεξης. Τα άκρα τρέφονται από το σύμπαν μέσω της αναπνοής και της δραστηριότητας των αισθήσεων. Η φαντασία του παιδιού προέρχεται από τα άκρα. Αυτό το παιδί ονειρεύεται κατά τον ύπνο, όχι κατά την αφύπνιση. Η θεραπεία αυτών των τριών παιδιών θα δοθεί αργότερα.

Διάλεξη IX : 04 Ιουλίου 1924

189

Κλεπτομανές αγόρι. Οι ηθικές κρίσεις ανήκουν στη γη, όχι στον πνευ-

ματικό κόσμο. Το αστρικό σώμα αυτού του αγοριού δεν έχει διεισδύσει στο φυσικό. Το ενδιαφέρον του είναι η «ανακάλυψη». Το καλό και το κακό σημαίνουν συμπάθεια και αντιπάθεια. Το κύρος του δασκάλου είναι ιδιαίτερα απαραίτητο. Πρώιμη υπερβολική ευχαρίστηση στους ήχους του λόγου που συνδέεται με την κλεπτομανία. Ανάγκη μελέτης του τόπου και των ανθρώπων όπου γεννιέται ένα τέτοιο παιδί. Δύο παραδείγματα. Ιστορίες για την αναπαράσταση της φύσης ενός παιδιού. Το υδροκέφαλο παιδί. Τέτοια παιδιά είναι υπερευαίσθητα στο κεφάλι και στα νεύρα. Συνιστάται η ησυχία και το σκοτάδι. Ο γενέσιος ως θεραπεία. Νέκταρ και τα αποτελέσματά του. Ανατροπές ως μέρος της θεραπείας. Μόλυβδος για την πρόκληση αποσύνθεσης. Μόλυβδος και ράδιο. Περιγράφεται ένας υδροκέφαλος άνδρας τον οποίο ο Steiner γνώριζε ως παιδί. Το κορίτσι που είχε δει προηγουμένως και το κλινικό της ιστορικό. Λουτρά με αρσενικό για να βοηθήσουν την αστρική εναρμόνιση με το φυσικό και το αιθερικό. Συνιστώνται κομπρέσες από μουστάρδα και Χρένο. Το παιδί πρέπει να απαλλαγεί από τη συνήθεια της διέγερσης. Ο άνθρωπος έχει αναπτυχθεί μέχρι το Εγώ, αλλά πρέπει να υπολογίζονται και τα όντα του πνευματικού εαυτού, π.χ. την Ευφύια του Λόγου. Ο δάσκαλος πρέπει να προσέχει την ομιλία και τη χειρονομία.

Διάλεξη X : 05 Ιουλίου 1924

211

Περιπτώσεις από το Lauenstein. Αγόρι δεκαέξι ετών ικανό να κάνει πρόσθεση αλλά πολύ αργά. Παρατηρείται απροθυμία να κινήσει τα άκρα του. Δυνάμεις του κεφαλιού που δεν έρχονται σε σωστή επαφή με τα άκρα. Πρέπει να γίνει αντιληπτή η επιδεξιότητα των χεριών και των ποδιών. Ιατρικά, ο μόλυβδος μπορεί να βοηθήσει. Μικρότερα παιδιά με παρόμοιο χαρακτήρα θα πρέπει να ακουμπούν τα πόδια τους με το κεφάλι τους. Ο δάσκαλος πρέπει να καλλιεργήσει τη γρήγορη αλλά βαθιά παρατήρηση. Επιληπτικό αγόρι δεκαπέντε ετών που είχε εννουχιστεί. Αναμένεται δύσκολη εφηβεία. Η ανάγκη να τον ενδιαφέρει ο κόσμος, όπως συνηθίζεται στα σχολεία Waldorf σε αυτή την ηλικία. Οι σχολικές επιδόσεις αναφέρθηκαν μηδενικές. Θα πρέπει να ζωγραφίζει και να εκφράζει με χρώμα τα εσωτερικά του προβλήματα. Ιατρική θεραπεία με φύκια και μελαντόνα. Ιδιαίτερη σχέση των φυκιών και των μανιταριών

με τον αέρα και το νερό. Περιγράφεται ένα κορίτσι δεκαπέντε ετών για το οποίο ο Δρ. Steiner είχε πει ότι πρέπει να είχε μια σοβαρή διαταραχή στο αστρικό της σώμα στα τρία ή τέσσερα χρόνια (επιβεβαιώθηκε αργότερα). Η υπερβολική απόλαυση του φαγητού οδηγεί σε προεξέχοντα χείλη. Η στοργική αφοσίωση μπορεί να βοηθήσει στην ανακάλυψη διαταραχών όπως αυτές χωρίς διόραση. Κίνδυνος ματαιοδοξίας στην ανακάλυψη νέων ικανοτήτων. Νεανική κίνηση μεγάλης σημασίας αλλά αμαυρώνεται από έλλειψη αφοσίωσης σε μικρές λεπτομέρειες. Ανάγκη για αληθινή εμπιστοσύνη. Ένας διαλογισμός για τη νύχτα και την ημέρα. Απαιτείται ενθουσιασμός στην εμπειρία της αλήθειας. Συνιστάται θεραπευτική ευρυθμία και χυμός νικοτιανής για το παραπάνω κορίτσι. Αλμπινισμός σε δύο παιδιά από το Lauenstein. Τα ωροσκόπια τους δείχνουν μια ιδιαίτερη σχέση Ουρανού και Ποσειδώνα. Στον αλμπινισμό ο οργανισμός αντιστέκεται στον σίδηρο και οδηγεί το θείο στην περιφέρεια με επίδραση στα μαλλιά και τα μάτια. Είναι ο αλμπινισμός κληρονομικός; Γεωλογία του τόπου που πρέπει να μελετηθεί. Χαρακτηρισμός της περιοχής Saal.

Διάλεξη XI : 06 Ιουλίου 1924

239

Κορίτσι δέκα ετών που πάσχει από απώλεια μνήμης. Αδενοειδείς οφειλόμενες σε περίσσεια αιθερικού στην περιοχή της ουροδόχου κύστης. Ελαττωματικό αστρικό βρίσκεται πίσω και από τα δύο συμπτώματα. Απαιτούνται ισχυρές εντυπώσεις. Το παιδί θυμάται απλές λαϊκές μελωδίες. Συνιστώνται ποιήματα με ρεφρέν. Προτείνεται ιατρική θεραπεία και θεραπευτική Ευρυθμία. Αγόρι με κλεπτομανία δεκαέξι ετών να λάβει την ίδια θεραπεία με το προηγούμενο αγόρι αυτού του τύπου. Αγόρι με οπισθοδρομική συμπεριφορά που δεν έχει μάθει να μιλάει. Δεν έμαθε ποτέ να μιμείται. Συνιστάται τονική ευρυθμία και επανάληψη έντονα ρυθμικών προτάσεων εμπρός και πίσω. Επίσης θεραπευτική ομιλία. Ευρυθμία και φάρμακα. Χρήση ζεστών και κρύων λουτρών. Αγόρι που βλέπει χρώματα παντού. Το Εγώ πάντα πιέζει το αστρικό από μέσα. Προσπαθήστε να αλλάξετε τον γραφικό του χαρακτήρα και να δουλέψετε πάνω στην υπεροψία του. Αλμπίνοι. Χαρακτηρισμός ωροσκοπίων. Έντονη προδιάθεση της βούλησης. Τα νεύρα και οι αισθήσεις δεν μπορούν να αντέξουν

τις έντονες εντυπώσεις. Ιατρική θεραπεία με ακτινοβολία σιδήρου. Δύο ερωτήσεις: Είναι καλή η διάθεση όσων παρακολουθούν τις διαλέξεις; Υπάρχει σχέση μεταξύ του Lauenstein και των σπιτιών Trüper στο Ανόβερο; Η θεωρία της μεταμόρφωσης του Goethe και η ανακάλυψη του Δρ. Steiner σε ένα σημειωματάριο στη Βαϊμάρη. Διαλογισμός του σημείου και του κύκλου (που έχει ήδη δοθεί) θεμελιώδης για την κατανόηση της μεταμόρφωσης. Ιστορικά προηγούμενα στην Ιένα. Ο Hildebrand επανεμφανίζεται στη γη ως Ernst Haeckel. Ομιλία του τελευταίου στην Ιένα για τα εξηκοστά του γενέθλια. Το χιούμορ και η επιρροή του.

Διάλεξη XII : 07 Ιουλίου 1924

263

Ο σύγχρονος άνθρωπος καταλαβαίνει τον άνθρωπο λιγότερο απ' ό,τι ο Goethe καταλάβαινε το φυτό. Το ενδιαφέρον του Goethe για τις δυσμορφίες στα φυτά, η μελέτη των οποίων μπορεί να οδηγήσει στην παρατήρηση του αρχετυπικού φυτού. Η πνευματικότητα ζει στις ανθρώπινες δυσμορφίες. Η παλαιότερη εκπαίδευση εξισορροπούσε τις Λουσιφερικές και τις Αριμανικές παρεκκλίσεις. Η αρετή του μητρικού γάλακτος. Οι καλές μητρικές δυνάμεις ζουν στον μεταβολισμό του εμβρύου και περιέχουν Εγώ. Αργότερα κινούνται υψηλότερα, διατηρώντας αστρικό περιεχόμενο. Στο κεφάλι θα έχουν μόνο αιθερικό και φυσικό περιεχόμενο. Το φυτό γίνεται πιο πνευματικό καθώς ανεβαίνει από τη ρίζα στο λουλούδι. Ο άνθρωπος είναι ένα αντίστροφο φυτό. Το μητρικό γάλα σχετίζεται με το άνθος στα φυτά. Χαρτογραφώντας την ασθένεια. Παλιά πεποίθηση ότι κάθε ζώο αντιπροσωπεύει μια ασθένεια. Διαλογισμός για τον δάσκαλο. Το σωστό συναίσθημα για το Εγώ - η νεότερη αρχή. Ανάγκη ενσωμάτωσης όλων των εργασιών εντός της μορφής της Ανθρωποσοφικής Εταιρείας.

Παράρτημα : Η εκπαίδευση του παιδιού (GA34)

277

Σχέδια (1 έως 18)

322

Βιογραφικό Rudolf Steiner

332

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ

Περίπου 15 χρόνια μετά την ολοκλήρωση αυτού του κύκλου διαλέξεων οι Ναζί οργάνωσαν και υλοποίησαν το πρόγραμμα «Ευθανασία». Θα αναφέρω συνοπτικά μερικά από τα γεγονότα που πλαισίωσαν το τραγικό αυτό εγχείρημα.

Το Πρόγραμμα Ευθανασίας T-4 (Aktion T-4) πήρε το όνομά του από την οδό Tiergartenstraße (Tiergartenstrasse) αριθ. 4 του Βερολίνου, όπου βρισκόταν η έδρα της γραμματείας του προγράμματος. Ήταν το επίσημο όνομα του προγράμματος ευγονικής της Ναζιστικής Γερμανίας, το οποίο προχώρησε σε μαζικές εκτελέσεις, υπό το πρόσχημα της ευθανασίας, σε «ανεπιθύμητα» στοιχεία του πληθυσμού στη Γερμανία και στις κατεχόμενες από τους Ναζιστές περιοχές. Υπολογίζεται, ως αποτέλεσμα αυτού του προγράμματος, ότι συνολικά θανατώθηκαν 200.000 άνθρωποι. Μεταξύ άλλων, ξεκίνησαν το 1939 πειραματικά εμβόλια οστρακιάς και φυματίωσης σε παιδιά με αποτέλεσμα δεκάδες να χάσουν την ζωή τους. Τα πειράματα όμως δεν σταμάτησαν εκεί.

Το πρόγραμμα τέθηκε σε εφαρμογή με απόφαση του Αδόλφου Χίτλερ. Λειτουργήσε υπό τον έλεγχο του επικεφαλής της Καγκελαρίας Φίλιπ Μπούλερ (Philip Bouhler) και του Δόκτορα Καρλ Μπραντ (Karl Brandt), με επικεφαλής τους Βέρνερ Χάιντε (Werner Heyde) και Πάουλ Νίτσε (Paul Nitsche). Ουσιαστικά, όμως, ο κύριος οργανωτής του ήταν ο Βίκτορ Μπρακ (Viktor Brack). Στο πρόγραμμα συμμετείχαν εξέχουσες προσωπικότητες του ιατρικού κόσμου της Ναζιστικής Γερμανίας.

Σκοπός του προγράμματος ήταν να διατηρήσει τη λεγόμενη γενετική καθαρότητα του γερμανικού πληθυσμού, εξοντώνοντας ορισμένα στοιχεία του πληθυσμού των γερμανικών και των κατεχόμενων περιοχών. Τέτοιες κατηγορίες ήταν εκείνοι που θεωρούνταν παραμορφωμένοι, πηρομελείς, ανάπηροι ή άτομα που έπασχαν από διανοητικές ασθένειες (νοητική καθυστέρηση). Στην

αρχή, τα θεωρούμενα ως ανάπηρα παιδιά απομακρύνονταν από τις οικογένειές τους και τοποθετούνταν σε ειδικά νοσοκομεία όπου θανατώνονταν. Το πρόγραμμα στη συνέχεια επεκτάθηκε, ώστε να περιλάβει και ενήλικους, αν και οι περισσότεροι ανάπηροι ενήλικες είχαν ήδη υποστεί υποχρεωτική στείρωση ως αποτέλεσμα του γερμανικού «Νόμου για την Πρόληψη Απογόνων των Κληρονομικώς Ασθενών».

Οι Ναζιστές χαρακτήριζαν τους φόνους αυτών των ανθρώπων, τους οποίους θεωρούσαν “χαραμοφάδες”, ως φόνους από οίκο. Λόγω των διαστάσεων που πήραν αυτές οι εκκαθαρίσεις, σύγχρονοι και μεταγενέστεροι παρατηρητές χαρακτήρισαν τους θανάτους αυτούς ως μορφή μαζικής δολοφονίας με πρόσχημα την Ιατρική.

Οι περισσότερες από τις προσωπικότητες που ξεχώρισαν κατά τη διεξαγωγή του προγράμματος, όπως ο Γιόζεφ Μένγκελε, είχαν ενεργό ανάμειξη και στην ανάπτυξη της τεχνολογίας των θαλάμων αερίων που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του Ολοκαυτώματος και συμμετείχαν στη σύσταση των στρατοπέδων στο Μπέλζεκ, στην Τρεμπλίνκα και στο Σομπιμπόρ της Επιχείρησης Ράινχαρντ. Εκτός από το διαβόητο στρατόπεδο του Άουσβιτς-Μπίρκεναου, αυτά αποτέλεσαν τα κύρια κέντρα εξόντωσης με τη χρήση αερίων για εκατομμύρια ανθρώπους.

Μέχρι το τέλος του 1941, ο ένας στους τρεις ασθενείς των ψυχιατρικών ιδρυμάτων της Γερμανίας είχε θανατωθεί, σε εφαρμογή αυτού του προγράμματος, είτε μέσω άμεσων μεθόδων είτε μέσω αστίας, με αποτέλεσμα 93.000 επιπλέον θανάτους. Το πρόγραμμα ανεστάλη, ύστερα από εντολή του Χίτλερ, επειδή ήδη είχαν εγερθεί σοβαρές υποψίες, καθώς τα αίτια θανάτου των υπό «θεραπεία» αναπήρων, ανήμπορων και ψυχικά ασθενών, τα οποία αναγράφονταν στα πιστοποιητικά θανάτου που αποστέλλονταν στις οικογένειές τους, ήταν σχεδόν όμοια μεταξύ τους. Επιπλέον, ο τρόπος απόδοσης της στάχτης των αποτεφρωμένων νεκρών ήταν αρκετά περίεργος: Η οικογένεια λάμβανε μια λήκυθο με τις στάχτες του συγγενούς προσώπου, η οποία δεν έφερε ούτε καν διακριτική ετικέτα.